

אין אפשרות להרוג אותו במיתה הכתובה בו, הורגים אותו במיתה אחרת (ריטב"א, ח' הר"ן, וראה בריטב"א שם, שבסנהדרין נג, א יש מאן דאמר שלומד הלכה זו מפסוק זה).

יִמְאֵי יוֹמֵת יוֹמֵת בְּמִמּוֹן - בכך שנצרך להרבות בחטאות (רש"י), ומדבריו משמע שעונש החטאות מלבד מה שהיא עצמה מכפרת על החטא, יש בה גם עונש ממון במה שמרבה בחטאות העולות ממון רב, והתורה הענישה את החוטא בשוגג בעונש ממון (אמת ליעקב, וראה באברבנאל הקדמה לספר ויקרא שכתב כן).

יָכוֹל עֲשָׂאן כּוֹלֵן בְּהֶעֱלֵם אֶחָד אֵינוֹ חַיִּיב אֲלֵא אַתָּה, והטעם שהתורה חילקה מלאכות שבת ל"ט אבות מלאכות [לסברת הגמ' כעת שכשעשאו בהעלם אחד מביא קרבן אחד], ללמדנו שגם מלאכות שאינן חשובות כל כך, אם הם היו במשכן נחשבות כמלאכה וחייב עליהן (תוס'). ויש סוברים [וגורסים כן בגמרא] שלסברת הגמ' כעת אינו מביא קרבן עד שיעשה את כל המלאכות כולן (תוס', רמב"ן, א), ואף שמזיד ודאי נהרג גם כשעשה מלאכה אחת בשבת, שהרי המקושש עשה מלאכה אחת ונהרג כמבואר להלן (צו, ב), מכל מקום שמא שונה שוגג ממזיד, ואינו מביא קרבן אלא כשעשה את כל המלאכות כולן (רמב"ן). ויש שסובר, שלדעה זו, אם התורה לא היתה מחלקת את מלאכות שבת ל"ט אבות מלאכות, גם מזיד היה נהרג רק כשעשה את כל המלאכות יחד (רש"י יבמות ג, ב ד"ה לחלק), ולדבריו, בהכרח שסקילת המקושש היתה בהוראת שעה (ר"א מזרחי שמות לה, ג).

מִהַ הִבְעֵרָה שְׁהֵיא אֵב מְלֹאכָה וְכוּ, אף כל שהוא אב מלאכה וכו', ורבי נתן שמחדש ש'הבערה לחלק יצאת, הוצרך בתחילת דבריו להביא את הדרשה של 'אלה הדברים' וללמוד ממנה שבשבת נאסרו ל"ט אבות מלאכות והבערה בכללן, שלולי כן ודאי שהיינו אומרים ש'הבערה ללאו יצאת' ואין חייבים סקילה על הבערה, שכן היא משמעות הפסוקים, אך לאחר שלמדנו שבשבת נאסרו ל"ט אבות מלאכות, והפסוק (שמות לה, ב) 'כל העושה בו מלאכה יומת' נאמר על כל המלאכות והבערה בכללן, בהכרח ש'הבערה לחלק יצאת' (פני יהושע).

הִבְעֵרָה לְלֵאוּ יֵצֵאת, ואין חייבים עליה כרת וסקילה כשאר מלאכות (רש"י כאן וביבמות ג, ב ד"ה ללאו), כיון שאינה נחשבת למלאכה (תוס' פסחים ב, ב ד"ה לחלק, וראה שם שיתכן שמטעם זה הבערה מותרת ביו"ט). ויש שסובר, שאף שהבערה אינה נחשבת כמלאכה מכל מקום חייב עליה מיתה, כיון שגם היא בכלל 'מחלליה מות יומת' (אור שמח סנהדרין יח, ב, וראה שם שדן בזה מכמה סוגיות). ולדעת האומרים שבהבערה אין כרת וסקילה, מלאכת כיבו, יש שכתב שאינה כהבערה, אלא חייבים עליה כרת וסקילה (תוס' ישנים, ע"פ הגמ' בכריתות כ, ב), ויש שסובר שדינה כהבערה ואין חייבים עליה כרת וסקילה (חזו"ט יאר קלב).

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר וְעֵשָׂה מֵאֶחַת מֵהֵנָּה, ולרבי יוסי שחילוק מלאכות נלמד מפסוק שנאמר בפרשת קרבן חטאת, יש ללמוד מפסוק זה חילוק מלאכות גם ביום הכיפורים ולא רק בשבת, אך לרבי נתן ושמואל שלמדו חילוק מלאכות מפסוקים שנאמרו בפרשת שבת, אין ללמוד חילוק מלאכות משבת ליום הכיפורים, שכן שבת חמורה מיום הכיפורים שחייבים על זדונה סקילה (פני יהושע, שער המלך שמיטה ויובל א, א, וראה במכות כא, ב, שנחלקו אביי ורבא האם יש חילוק מלאכות ביו"ט). ויש אומרים, שגם לרבי נתן ושמואל נאמר חילוק מלאכות ביום הכיפורים, לפי שגם יום הכיפורים נקרא שבת (בית הלוי א, טז, ד, וכע"ז ברעק"א מערכה ז, נדפס בח"י רעק"א מכות כא, ב ד"ה יש).

מֵאֵי שְׁנָא רִישָׁא וּמֵאֵי שְׁנָא סִיפָא - מאחר שנלמד בהמשך בגמ' מפסוקים שבשגגת מלאכות מביא חטאת לכל מלאכה ומלאכה וכמבואר בסיפא, מדוע שלא נאמר כן גם ברישא בשגגת שבת וזדון מלאכות, שיהיה חיוב חטאת לכל מלאכה ומלאכה (ריטב"א).

אָמַר רַב סִפְרָא פֶּאֶן מִיְדֵיעַת שְׁבַת הוּא פּוֹרֵשׁ וְכוּ, אָמַר לִיה רַב נַחְמָן קָלוּם פְּרִישׁ מִשְׁבַּת וְכוּ, רב ספרא סובר שברישיא של המשנה שאומרים לו 'שבת היום' והוא פורש מכל המלאכות, נחשב ששגג בשגגה אחת, אך בסיפא שפורש ממלאכה רק כשאומרים לו שאסור לעשות מלאכה זו בשבת, נחשב ששגג בכמה שגגות, ורב נחמן דחה את דבריו שאף כשאמרו לו 'שבת היום' הוא פורש ממלאכה גם בגלל המלאכות, ואף כשאמרו לו 'שבת היום' או 'שבת היום' הוא פורש ממלאכה גם בגלל השבת (רש"י, רבינו חננאל). ויש מפרשים, שרב ספרא סובר שברישיא כיון שבידיעה אחת שהיום שבת נודע לו שחטא בכל המלאכות, די לו בקרבן אחד, אך בסיפא שכל מלאכה ומלאכה נודעה לו בנפרד, כל ידיעה וידיעה היא סיבה לחיוב קרבן בפני עצמו, ורב נחמן דחה את דבריו שאף כשהודיעו לו את השבת יש כאן ידיעה גם על המלאכות, ואף כשהודיעו לו על המלאכות יש כאן ידיעה על שבת (תוס' ר"ד, וכע"ז בהתם סופר).

אֲלֵא אָמַר רַב נַחְמָן קָרְבָּן דְּחַיִּיב רַחֲמָנָא אִמְאֵי אֲשַׁנְּגָה וְכוּ, שהשגה נקבעת לפי שורש הטעות שלו, וכששכח ששבת היום שגג בשגגה אחת, וכששכח שהמלאכות אסורות שגג בכמה שגגות (תוס' ר"ד).

חִילוּק מְלֹאכּוֹת מְקַלָּן, והטעם שנצרך פסוק לחילוק מלאכות ואינו נלמד מסברא, כיון של"ט אבות מלאכות אינן נחשבות לאיסורים שונים כאכילת חלב ואכילת דם, אלא כל המלאכות נכללות ב'לא תעשה כל מלאכה', ולכן לולי הפסוק היה די בקרבן אחד על כל המלאכות (ריטב"א), ואף שכל מלאכה נעשית בשגגה נפרדת, שהרי אדם זה סבר שמוותר לזרוע בשבת, וכן סבר שמוותר לקצור בשבת, מכל מקום כיון ששתי המלאכות אסורות בלאו אחד, לולי הפסוק היה די להן בקרבן אחד, אף ששגג בכמה שגגות (הג"ר זלמן אוסבסקי ה"ד, קובץ כתבי בית ישראל [קובנא, ב, שגגות א, ח]).

אָמַר קָרָא מְחַלְלֵיהּ מוֹת יוֹמֵת הַתּוֹרָה דְּבִתָּה מִיתוֹת הַרְבֵּה עַל חִילוּל אֶחָד, וחידושה התורה שאף שכל המלאכות נאסרו בלאו אחד, מכל מקום כשעושה שתי מלאכות נחשב כאילו עשה את אותה עבירה בשני גופים שונים, וחייב קרבן על כל גוף וגוף (תוצאות חיים ה, ב, ע"פ רש"י להלן עב, ב ד"ה חלב ודם, וראה עוד ברש"י להלן קג, ב ד"ה אחת, וראה שם בתוצאות חיים שאין זה כשני גופים ממש). ויש מפרשים, שחידושה התורה הוא שכל אב מלאכה נחשב כלאו בפני עצמו, וכאילו כתבה התורה בפירוש לאו נפרד על כל אב מלאכה ומלאכה (תוצאות חיים שם, ע"פ תוס' ר"ד להלן קלח, א ד"ה משום, ורש"י סנהדרין סב, א ד"ה חלב, וראה בתוצאות חיים שם שיישב את סתירת דברי רש"י).

אִם אֵינוֹ עֲנִין לְמִזֵּיד דְּחַתִּיב קָל הַעֲשֵׂה מְלֹאכָה יוֹמֵת, ואם לא היה נכתב פסוק נוסף במזיד, היינו מעמידים את הפסוק הזה במזיד, אף שבמזיד אין משמעות למילים 'מות יומת' שהרי אין אפשרות להרוג אותו פעמיים, מכל מקום 'דברה תורה כלשון בני אדם', שבני אדם רגילים להתבטא כך (תוס', ח' ה"י, א), אך לאחר שהגמ' הוכיחה שהפסוק מדבר על שוגג, אם כן לומדים מ'מות יומת' שהתורה ריבתה מיתות הרבה, ואין אומרים 'דברה תורה כלשון בני אדם' אם אין הכרח לכך (מהר"ם בענטז). ויש מפרשים, שאם לא היה פסוק נוסף למזיד, היינו מרבים מפסוק זה שאם